עמודי אור

גליון מס' 162
ויקהל פקודי
ה'תשע"ז

עלון שבועי ללומדי העמוד היומי בליקוטי מוהר"ן / ח"ב דף י"א - דף י"ג ע"א /

נעשה ונשמע
המרכז להתקשרות חסידי ברסלב

יוצא לאור על ידי
קרן "והאר עינינו"
לעידוד לימוד ספרי רביה"ק
שע"י ארגון 'נעשה ונשמע'

שבת קודש / כ"ז אדר / ח"ב דף י"ג ע"ב — **תורה ז' (4)**

מה אפשר לזכות בשעת האכילה?

הארת בן ותלמיד

א] הנה נתבאר שיש שני דרכים של הארת הדעת - לדרי מעלה ולדרי מטה. ומבאר רבינו ששני דרכים אלו נקראים 'בן' ו'תלמיד', והם שני דרכים של הכרת ה' והדבקות בו. כי יש בחינת 'בן', שהוא הארה בבחינה של "איה מקום כבודו", היינו שמחפש דרכי הארת הדעת, איך לילך מדרגה לדרגה בדבקות ה', ואיך להשיג את השי"ת באמת יותר ויותר, וכמו שנתבאר, ויש בחינת 'תלמיד' שהוא הארה בבחינת "מלא כל הארץ כבודו", היינו לגלות ולהאמין שהשי"ת נמצא בכל מקום, והוא קרוב לכל אדם, ונהנה מעבודתו, וממילא, להרגיש חיות ושמחה נפלאה בעבודתו.

ב] ומבאר רבינו שצריכים לכלול שני הדרכים זה בזה, והיינו שיש לכל אחד המציאות הפשוטה שלו שהוא יהודי, והוא מאמין בהשי"ת, והוא לומד תורה ומקיים מצוות כפשוטו, ויש את פנימיות העניינים, שמתגלה בדברי הזוה"ק וספרי הצדיקים ובפרט בספרי ליקוטי הלכות, שהוא הפנימיות שנעשה בכל דבר, וכל אחד יש לו חשק לעסוק בזה ולהיכנס לזה, וזה גם דבר נכון ורצוי.

ומלמד רבינו שצריכים לכלול שני הדברים, היינו שאמנם בוודאי צריך ללמוד עומק הדברים ופנימיות העניינים ולילך מדרגה לדרגה, אבל אסור בשום אופן לעשות זאת מתוך חכמה ולימוד בעלמא, כי אזי ככל שאדם נכנס יותר לעומק הדברים, כך הוא יותר ויותר עלול להתנתק מזה, וגם עלול להתעורר בו קושיות וספיקות.

ועל כן, אדם חייב להתחיל מהאמונה הפשוטה, שהוא הקרקע היציבה ביותר, והוא הארת התלמיד, לידע ולהאמין בבירור שהוא יהודי, ואיך שהוא - הוא שייך לעבודת ה', ואי אפשר להזיז אותו משם, כי אין ממה להזיז ולהיכן לזוז, שהרי יהודי הוא, והשי"ת אתו ואצלו. ורק כאשר אמונה זו ברורה וחזקה ויציבה, אפשר וצריך לילך ולהתקדם יותר לעומק הדברים ולפנימיות העניינים, שהוא הארת בן, אבל גם אז, תמיד להישאר מחובר לאמונה הפשוטה, שהיא יסוד איתן שאינו זז לעולם.

הארת הרצון

ג] ואזי, כשכוללים שני הדרכים האלו יחד, זוכים להארת הרצון. וביאור העניין: כי הנה ההארה שהיא בבחינת 'בן' הצדיק מאיר אותה בבחינת רמזים, כי מאחר שמדובר בהשגת הדעת, שהוא בבחינת "איה מקום כבודו", והוא לכל חד כפום מה דמשער בליביה, על כן אי אפשר לאמרו בפירוש אלא רק לאמז עליו, וזה נקרא "הידיים שבים החכמה", כי מחמת ההשגה הגבוהה שיש בים החכמה, הצדיק מאיר זאת באופן של רמזים על ידי ידיו.

אמנם ההארה השניה שהיא הארת ה'תלמיד', שהוא בחינת מלכות, היא באופן פשוט ומעשי, לדעת שמלא כל הארץ כבודו, והשי"ת אתו ועמו ואצלו, והוא כמו פרנסה ואכילה, שנמשך מיסודו ממקום גבוה, ומשם הוא מגיע לבחינת 'מלכות' ששם הוא מתחלק לכל אחד כראוי לו, והיינו שבבחינת התלמיד מקבלים הארת הדעת ברורה, לכל אחד כפי הראוי לו, כמו אכילה ממש.

וכאשר מחברים שני ההארות יחד, הארת בן ותלמיד, אזי מקבלים הארה חזקה וברורה ש'מלא כל הארץ כבודו', ויחד עם זה מקבלים גם הארה מהבחינה הגבוהה ששם הוא רק באופן של רמזים, וזה מביא להארת הרצון.

הארת הרצון בשעת האכילה

ד] כי כאשר יש רק את ההארה הפשוטה ש'מלא כל הארץ כבודו', יש בזה שמחה גדולה, אבל אין בזה השתוקקות, ואם יש רק את ההארה של 'איה מקום כבודו', יש בזה התשוקקות למשהו שאינו מושג, אבל כאש ביחד עם ההארה הברורה שמלא כל הארץ כבודו, יש גם חיבור לחלק של הרמזים, הרי זה מעורר רצון והשתוקקות נפלא שהוא בבחינת ביטול.

ה] ולכן זה קורה בעיקר הזמן האכילה, שאז הוא הזמן בו כל אחד הוא בבחינת דרי מטה, וכשמאיר לעצמו שם שהאוכל הפשוט הזה נמשך ממקום גבוה, הוא ממשיך הכח של הרמזים שבים החכמה, וממילא זוכה להארת הרצון מופלג מאד.

ו] ועל זה מדגיש רבינו שצריך להיזהר לבלי להיות 'שלימזל', ובזה בא לגלות שענין זה של הארת הרצון שאפש לזכות בשעת האכילה - אינו רק לצדיקים גדולים, אלא שייך לכל אחד מישראל, אם רק לא יהיה שלימזל, היינו שלא יהיה טיפש לאבד זאת בידיים.

וכמו שמבאר מוהרנ"ת (הלכות נט"י ו), שאם מאמין בזה שאכילתו של איש ישראלי אינו דבר פשוט, מאחר שאוכל מאכל כשר ומברך על אכילתו תחילה וסוף - על ידי זה גופא כבר הופך ממאכל אדם למאכל בהמה, וכשיודע זאת ומאמין בזה, יכול לזכות להארת הרצון הזה, שהוא התעוררות נפלא וברען חזק לעבודת ה', בבחינת "לבי ובשרי ירננו אל קל חי", וכמובן, שבכל שמאמין בזה יותר, כך זוכה לזה יותר.

ז] והכוונה גם לכל ענייני הגשמיות, כגון משא ומתן או שאר צרכי הגוף, שבכל אלו אם עושה אותם בידיעה שאינם דברים פשוטים, ושכל תכלית הוא כדי שיבא איש יהודי ויעסוק בהם, וזה עיקר תכלית בריאת העולם, ועיקר השעשוע שיש להשי"ת מזה העולם - ממילא יכול לזכות בזה להארת הרצון מופלג מאד.

דבר המערכת

ראש חודש ניסן

דרכנו במדור זה, לכתוב בכל שבוע כמה מילים של חיזוק בעניין חשיבות לימוד ספרי רבינו הק', או לתת איזה עצה טובה איך ללמוד הספרים הק'. כי זהו כל מטרת העלון הקדוש הזה, להכנים ולעודד את לימוד תורת רבינו הק', כפי שאכן העידו רבים וטובים, זקנים ונערים - על התועלת שקבלו מהעלון בנושא זה.

משכך, כאשר אנו עומדים בשבוע זה, בו חל ראש חודש ניסן - אין טוב יותר מאשר לצטט לשונו הקדוש והטהור של רבינו הק', שמגלה מהו המהות של חודש ניסן בכלל, ושל ר"ח ניסן בפרט.

וזה לשונו: "חוֹדֶשׁ נִיסָן הוּא רֹאשׁ - הַשָּׁנָה לְמַלְכֵי' (רֹאשׁ - הַשָּׁנָה ב), וְאָז מְמַנִּין כָּל הַמַּלְכִים לְמַעְלָה, וּבְוַדַּאי נוֹתְנִין מַתָּנוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁמַּמְלִיכִין אוֹתוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יִתֵּן לָנוּ גַם - כֵּן מֶלֶךְ וּמַנְהִיג, רוֹעֶה נֶאֱמָן, שֶׁיּוּכַל לְהָאִיר בָּנוּ וְכוּ' כַּנַּ"ל. "וַאֲנַחְנוּ הֵם הָעָם אֲשֶׁר בְּרֶגְלֶיךָ הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצָתְךָ", שֶׁמִּתְנַהֲגִים אַחַר הַמַּנְהִיג. וּמִי יִתֵּן וְהָיָה לָנוּ מַנְהִיג כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם.

ומה התפקיד שלנו? "וְיֵשׁ לָנוּ לוֹמַר זֹאת בִּבְכִיָּה, בְּדִמְעוֹת שָׁלִישׁ, לִבְכּוֹת וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ, לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, מָתַי נִזְכֶּה לָזֶה, שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ זֶה הַדַּעַת, שֶׁנּוּכַל לָדַעַת וּלְהַכִּיר הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ מִכָּל דָּבָר שֶׁל זֶה הָעוֹלָם בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, עַד הַתַּכְלִית. וּכְפִי הַמַּדְרֵגָה פְּחוּתָה שֶׁלָּנוּ עַתָּה, וְכָלָנוּ אֵין פָּנֵינוּ יָפוֹת כְּלָל, אָנוּ צְרִיכִין שֶׁיְּרַחֵם עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, לִתֵּן לָנוּ מַנְהִיג רוֹעֶה נֶאֱמָן, שֶׁיּוּכַל לְהָאִיר בָּנוּ יְדִיעָה הַנַּ"ל, כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לְעָבְדוֹ יִתְבָּרֵךְ כָּרָאוּי וְלָבוֹא אֶל הַתַּכְלִית". (ליקו"מ תנינא סי' ל"ט)

רבינו מגלה לנו שכל תכלית ההתקרבות לצדיקים הוא, שהם יפתחו לנו את שערי הדעת והחכמה עד שאפילו הפחותים שבעם יוכלו להכיר את ה', כמו בזמן קריעת ים סוף, שאפילו שפחה שבים ראתה מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי.

והנה זה וודאי שאנו מאמינים בצדיק שהוא קדוש וטהור וכו', אבל עדיין אין אנו מאמינים מספיק בעצמנו שהצדיק יכול גם להרים אותנו ממש, אך כשנאמין בעצמנו שהוא הצדיק שלנו... אזי נוכל לקיים מה שאמר רבינו הק' לחפש את אור הצדיק, לבקש ולהתחנן על זה הרבה לפניו יתברך, ובפרט בחודש ניסן.

ולאחר כל זה, כל מילה מיותרת, נותר לנו רק להאמין שהדברים נאמרים עלינו...

עורך ראשי: הרב ישראל מאיר גלינסקי

להיות מרגל - חמור מאד!

חומר פגם המרגלים

א] לאור דברי המאמר, מבאר רבינו ענין המרגלים. כי הנה בענין המרגלים יש פלא גדול, ראשית, מפני מה שלח משה מרגלים אם אין זה דבר טוב, שנית, מה גרם להם להוציא דיבה על הארץ, ושלישית העולה על כולנה - מפני מה קבלו עונש חמור כל כך שלא מצאנו דוגמתו: המרגלים עצמם מתו במיתה משונה מאד; כל דור המדבר לא יכלו להיכנס לארץ ישראל, והתעכבו עוד ארבעים שנה במדבר; וגם נגזר מחמת זה חורבן בית המקדש, וכל הצרות והייסורים של כל הדורות, וכל זה מדוע.

ב] אמנם לפי הדברים הנפלאים שגילה רבינו במאמר זה, מתבאר הענין היטב. כי הנה במדבר היו כל הדור במצב של דרי מעלה, כי היו מאוכלי המן, והיו במחיצתו של משה, ולא היה להם שום טרדה ושום עסק עם העולם, וממילא חיו במציאות של הארת הדעת נפלא מאד.

אבל אין זה התכלית, אלא עיקר התכלית הוא להיכנס לארץ ישראל, ששם כל אחד מקבל בית ושדה, וצריך להתעסק בכרמו ובזיתו, ולהיכנס לכל ענייני העולם, ומתוך הארציות והטרדות וכל השייך לזה - להתדבק בהשי"ת ולחיות בהארת הדעת. וזה ענין "ארץ ישראל" שהוא 'ארץ' שמחובר עם 'ישראל' כמו חיבור הגוף והנשמה.

ג] ולכך שלח אותם משה לרגל את הארץ, כדי שיראו שיש מושג כזה של עבודת ה' בדרגה של 'דרי מטה', לגלות שמלא כל הארץ כבודו, ולהבין שזה עיקר תכלית בריאת העולם, וזה עיקר הנחת רוח שיש להשי"ת, וממילא היה להם לבא ולספר לכולם שיש כזה מקום נפלא, שהוא ארץ, ואעפ"כ מאיר שם הארת הדעת, וע"ז לעורר בכולם חשק לעבודת ה' האמיתית, שהוא כח ה"חליפות" שהוא המשכת הדעת של משה ע"י בנים ותלמידים.

חומר פגם נפילת הדעת

ד] אבל הם באו ואמרו להיפך, שסיפרו כמה המציאות הזאת של דרי מטה קשה מאד, ואי אפשר להאיר שם הארת הדעת, ואי אפשר להתדבק משם להשי"ת, וממילא הרחיקו מהם את האמת, ומנעו מהם הארת הרצון שנעשה ע"י חיבור הארת דרי מעלה עם דרי מטה.

ובזה פגמו מאד, כי זהו עיקר חורבן העולם, כאשר נראה שהעולם הוא מציאות שרחוק ומנותק מהארת הדעת, ושכביכול כל הטרדות והעסקים שבזה העולם, והאכילה וכיו"ב הם מניעה מהאדם להתדבק בהשי"ת, ובזה ביטלו כל מציאות בית המקדש, וכל מציאות הארת הדעת בעולם, שהוא כל התכלית של בריאת העולם, ועל כן היה העונש חמור כל כך.

ה] ובזה מעורר אותנו רבינו, להבין עוצם חומרת הדברים. כי הנה כאשר אדם מרגיש שקשה לו להתחזק ולהיות בשמחה, וקשה לו להאמין שהשי"ת קרוב אליו, ולהתעורר בהתחדשות לעבוד את השי"ת לפי מה שיכול - נראה לו שאינו גרוע כל כך, וכי אסור להיות קצת בעצבות, וכי אסור להיות קצת חלש, הלא בסך הכל באמת אני רחוק, וגם אם אני מאמין לרבינו שה' קרוב, אבל הרי כדברי חיזוק בעלמא, ולא אמת צרוף וברור שאני חייב להיות אתו ברגע זה.

אבל כאן מתגלה שאין זה כך, אלא זהו דבר חמור מאד מאד, יותר מכל החטאים שבעולם, כי אם יש לאדם יצר הרע ונכשל במה שנכשל, אין זה פגם בעצם האמונה, אבל כשאדם מניח לעצמו להיות חלש ולהרגיש רחוק, או גרוע יותר - להיות שבור ועצוב, זהו פגם בעצם האמונה, והוא "הסט"א בעצמה והקב"ה שונא אותה" (תורה כד תניינא), ועל זה מגיע ח"ו העונש החמור ביותר.

כח החנוכה

ו] ומשה רבינו מסר נפשו על עניין זה, להמשיך לנו מחילה, היינו להחזיר לנו כח הארת הדעת שנפגם, ופעל תיקוני מדות הרחמים, והמשיך לנו כח החנוכה שמרומז בפסוק "סלח נא", והוא כח חנוכת בית המקדש גם בחורבנו, שם לאחר שנפל האדם בדעתו, עדיין יכול לחדש אצלו ההתקשרות לאור הדעת בכח החנוכה.

והוא מרומז בפסוק שמדבר על עניין המרגלים "ארבעים שנה אקוט בדור וגו' אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתי" שבפשטות הכוונה שיש שבועה שאי אפשר להם לבא אל המנוחה, אבל חז"ל דורשים "אם יבואון - אם אדם מתעקש שרוצה לחזור - "אל מנוחתי" - יכול לחזור לזה.

האם כל אחד ראוי להוכיח?

תורה זו היא התורה האחרונה שזכינו לשמוע מרביז"ל, והיא מכונה אצל אנ"ש בשם "הצוואה", מחמת היותה תורתו האחרונה של רביז"ל בימי חייו הק'. את התורה הזאת אמר רבינו בראש השנה האחרון לימי חייו - שנת תקע"א - במסירות נפש שאין דוגמתה, במצב של כמעט גסיסה, ובתוך דבריו רימז עניין הסתלקותו, והמשך ענינו הק' לדורות.

תוכחה ראויה

א] הנה יש מצות תוכחה, להוכיח כל אחד את חברו כשאינו הולך כשורה, אבל בכל זאת לא כל אחד ראוי להוכיח. כי כשאינו ראוי להוכיח, אזי לא די שאינו מועיל אלא גם הוא מבאיש את הריח של הנשמות השומעים תוכחתו, ומפסיק מהם את השפע מכל העולמות שתלויים בנשמות אלו, והיינו שגורם להם לאבד את ההרגש באור הנשמה שלהם.

כי כל תכלית התוכחה הוא להוכיח את החוטא על כך שהתרחק מהנשמה, ושיתעורר מעתה להתחבר להרגיש אור נשמתו, ולכן בהכרח לעוררו באופן שבאמת יתחבר להרגיש ולהריח אותה, וממילא יתבייש מעצמו, אבל לא להיפך ח"ו, שינתקו על ידי תוכחתו מאור הנשמה שלו ולומר לו שאין קשר לנשמתו.

ב] כי כל נשמה יש לה שורש בעולמות העליונים, ומשם נמשך אליה כל השפע והחיות, וכאשר נופל בדעתו, הוא חותך את עצמו משורשו, ומפסיק עצמו מהשפע של חיות נשמתו. ולכן צריך לדעת ולזכור שכל תוכחה שמפילה - אין היא שייכת כלל לעבודת ה'. ומשום כך צריך לדעת איך להוכיח ואיך לשמוע תוכחה.

וכך הייתה התוכחה של משה רבינו, שאמנם הוכיח אותנו (לפני הסתלקותו) על מה שצריך, אך היה זה תוכחה ראויה שהכניסה בנו חיות וריח טוב, כמו שכתוב "נרדי נתן ריחו", ובתוכחתו חיזק לנו את הנשמה.

ג] ובזה פותח רביז"ל את המאמר הנורא הזה, שעם זה סיים את אמירת תורותיו, והוא הענין שמסר נפשו עליו כל ימי חייו - לגלות בעולם את הטוב שיש בכל אדם, ולהרים אותו לעבודת ה'; אבל לא בדרך של מוסר ששובר אותו.

ומובן שהדבר כולל גם מה שאדם שומע מעצמו מוסר בצורה לא ראויה, באופן שגורם לו עוגמת נפש וחלישות הדעת, שאז ממילא אינו עושה גם מה שהיה יכול לעשות. כי החלישות הדעת גורם לאדם שלא יישב דעתו, ואינו מתעורר באמת לעבודת ה'. ואף שעניין זה של החלישות דעת נראה כפרט קטן בעבודת ה', אבל באמת המניעה העיקרית להיכנס לעבודת ה' בכל פעם שמתעורר לעבודת ה' - הוא החלישות הדעת הזו, שהוא מחמת שמתעורר לעבודת ה' באופן של מוסר ותוכחה שאינה ראויה.

מזון הגוף ומזון הנשמה

ד] והנה יש מזון שה'גוף' צריך, והוא אכילה ושתייה גשמית, והמזון הזה מגשם את האדם ומחבר אותו לגופו; אבל יש מזון שה'נשמה' צריכה, והיא הריח, שמשמעותו הרגשה של יראת ה'. וככל שמתחזק הגוף [שהוא מכונה ה'רגלים' של הנשמה], אזי נחלש המזון של הנשמה שהוא הריח של היראה, כדוגמת 'עקב עשו' שמפיל את יעקב ודורך עליו, אבל כשזוכה, אזי הוא בבחינת "וידו אוחזת בעקב עשו".

ובזה הוסיף רביז"ל לגלות, שכפי קדושת אכילתו, כן יש לו הכלים לקבל ולשמוע תוכחה אמיתית של הצדיקים, באופן שיחזק את נשמתו, ואילו כאשר מגדילים את מזון הגוף [מזונא דגופא] מתמעט כח הנשמה, וממילא אין כלים לקבל תוכחה באופן הראוי.

קול המשקה את הגן

ה] והתיקון לזה הוא הקול שמשקה את הגן שממנו גדלים כל הריחות והיראות, כמו שכתוב 'את קולך שמעתי בגן ואירא, כי על ידי ששומעים הקול הראוי, על ידי זה מקבלים התעוררות בדרך הראויה לבוא ליראת שמיים.

והקול הזה משמעותו 'התנוצצות אלקות במוח', כמו שרואים בחוש שעיקר התעוררות האדם משנתו הוא על ידי שמיעת קול רעש או קול קריאה, וכך הוא ברוחניות ששומע קול של התעוררות להתחבר לשורשו, והוא הוא הדביקות וההתחברות של האדם התחתון לעולמות העליונים, ובזה נמצא עיקר ההבדל בהשגת הנשמה בין אחד לחברו - עד כמה שומע את הקול דקדושה.

ו] ומי שרוצה להוכיח כראוי צריך שיהיה לו את הקול הזה שיכול לגדל את הריחות. והקול הזה הוא הקול של הצדיק, שהוא סוג של חיות בנפש, דהיינו כלליות הכח של רביז"ל שמחזיר את כל העולם בתשובה, המכנים בלב האדם קול של אמונה ויישוב הדעת, ששם גדלים ריח של השגות אלקות וריח של אמונה המשקה את הגן.

וכשיש אמונה זו, ממילא אפשר להתנהג בקדושה בכל החמישה חושים, כי מתעורר 'לראות' רק את ה' בכל דבר, ובכל מה שעובר עליו שם עיניו רק אל השמים, וכן מתעורר 'לשמוע' בכל דבר רק אמונה, ומסיר אזנו מלשמוע דבר שמכסה ממנו האמונה, ואינו נמשך לריח' והאוירה של העוה"ז, ומתעורר 'לטעום' טוב טעם של האמונה בה', ואינו מגשם כל מה ש'ממשש' כאילו הוא דבר אמת.

ה] וכל עניני המאמר הנורא הזו, של תיקון האמונה, כלולים בכוונות תקיעות שופר (עיין בפנים בתוך המאמר איך מבאר כל סוד תקיעה שברים תרועה, שבזה נכללים כל התיקונים של איש תבונות, וכח הצדיקים המגיני ארץ, ותיקון החלומות קדושים, לבל יתבלבל מכל הקטנויות שעובר עליו, ולזכות לתיקון המשפט).

מהו השיר שיתנגן לעתיד לבא?

שיר פשוט כפול משולש מרובע

א] נתבאר לעיל שרק מי שיכול להוכיח באופן שמעורר את החיות של הנשמה, הוא ראוי להוכיח, [ולזה צריך את 'הקול שמשקה את הגן, שהוא הקול של הצדיק, שמעורר את דבקות הנשמה לשורשה].

ב] והנה רביז"ל מגלה לנו בזה פלאות, שהדיבור והתוכחה של הצדיק הוא לא סתם קול שמכנים חיות, אלא הוא מושרש בדבר גבוה מאוד, הנקרא "עשרה מיני נגינה" [שהוא מושג ידוע בזוהר ובאריז"ל, והוא השפע הנמשך בקריאת שמע], שהוא שפע של ניגון ושיר שיתעורר לעתיד לבוא וימשוך את כולם לעבודתו יתברך, בסוד 'שיר פשוט כפול משולש מרובע' הכוללות את כל העשר ספירות:

שיר 'פשוט' הוא ספירת ה'כתר'; שיר 'כפול' הוא כנגד ספירת 'חכמה ובינה'; שיר 'משולש' הוא כנגד ספירות 'חסד גבורה תפארת'; ושיר מרובע הוא כנגד ספירות 'נצח הוד יסוד מלכות' - שהם כלליות העשר ספירות, והם עשרה מיני נגינה בהם יתגלה אור ה' לעתיד לבוא,

ג] וביאור הענין בקצרה: התחלת עליית הניגון הוא כשאדם מתחזק ב'אמונה' (מלכות), ו'מנצח' את ה'חן' של שקר של העולם (נצח והוד), ומתחבר לעונג' דקדושה ומפריד עצמו מהענג הרע (יסוד).

וזהו השיר מרובע [מלכות - יסוד - נצח - הוד], שהוא תחילת עליית האדם בדרך הקדושה - להתחזק כנגד הרע ולהמליך את ה'. ובמקום הזה עיקר מציאות רוב בני אדם, שנופלים תמיד לרע והחן של שקר של העולם הזה, וצריכים להתחזק באמונה פשוטה במציאות של השי"ת, להתחדש בכל יום כמה פעמים להתקשר לטוב.

אח"כ צריך להתעלות לתקן הרגשי הלב - 'לאהבה' ו'ליראה' את ה' (חסד וגבורה) ולבוא להתפעלות' והתרגשות דקדושה (תפארת) שזהו השיר משולש [חסד - גבורה - תפארת], ומזה מתעלים לתקן המוחין דקדושה והוא השיר כפול [חכמה בינה], ואח"כ עולים לביטול לאין סוף ברעווא דרעווין והוא השיר פשוט [כתר], והם כלליות עשרה מיני נגינה י' דרגות דקדושה.

הקול המשקה את הגן

ד] ומי שיש לו הקול הניגון הזה, היינו הניגון שימשוך את כולם אחר השי"ת - הוא יכול להוכיח כראוי. ולכן עיקר הכח להוכיח הוא "הקול המשקה את הגן", כי ה'גן' זה מידת המלכות והאמונה - ששם גדלים נשמות ישראל, וה'קול' הוא המידות וההרגשים שבנפש, המחיים את האמונה. והקול הזה נמשך מה'נהר' שהוא המוחין של 'חכמה בינה', והנהר הזה יוצא מ'עדן' הוא הכתר.

ה] וזהו מה שנאמר אצל הנביאים 'הרם כשופר קולך', והכוונה שהיה להם הקול הזה, וממילא היה להם כח להוכיח את ישראל, כי הקול הזה הוא כדוגמת קול השופר. 'כשפר' ר"ת 'פשוט כפול שלוש רבוע'.

ואמנם כעת בגלותנו - אין המוחין נמשכין בשלמות, ורק לעתיד לבוא נזכה לזה בשלמות, אבל בכל זאת בכל שנה ושנה בראש השנה, מתחילים להמשיך על עצמנו את השיר הזה שיהיה לעתיד לבוא, ומתחילים לקבל את הדעת

שנוכל ללכת בדרכי עבודת ה' בכל יום ויום מימות השנה, בשמחה וחיות מתוך הקול המוכיח הראוי, שממשיך עלינו שפע דעת שמכניס אותנו לעבודת ה', שפע של התעוררות והשגה של אמת, שעל ידי זה הלב והמח יהיו מונחים בעבודת ה'. וזה אשר מעורר אותנו רביז"ל בתורתו האחרונה לפני הסתלקותו - שנחיה תמיד בכעין 'לעתיד לבוא'.

כינור של ע"ב נימין

והנה השיר הזה שיתגלה לעתיד לבוא, יתנגן על כינור של ע"ב נימין, שהם כנגד שם הוי"ה באחוריים כזה: י' י"ה, יה"ו, יהו"ה [שביחד הם י' אותיות כנגד עשרה מיני נגינה, והם בגימטריא ע"ב].

כי עיקר השיר והניגון הוא דייקא כשעולה הגילוי אלקות מעומק הדין וההסתר (בסוד שם של 'אחוריים'). ולכן הניגון של הצדיק המעורר את האדם, נעשה דייקא על ידי הנימין והשערות דקדושה של האדם שמתעורר מתוך הבלבולים והנסיונות. והצדיק לוקח את כל הנימין וההתחזקויות של האדם, וכופלם ושוזרם ומחזק בזה את האמונה יותר ויותר, עד שנעשה מזה חוט של חסד, ואז יכול האדם לשמוע קול ניגון של דביקות להשי"ת, שמזה מתחיל להריח ריח הנשמה, ומתעורר כראוי לעבודת ה' מתוך נעימות וחיות.

יום רביעי-חמישי / ב'-ג' ניסן / ח"ב דף ט"ו — **תורה ה' (3)**

מה עושים כשהתפילה היא במוחין דקטנות?

תפילה ברחמים ותחנונים

א] במאמרים הקודמים התבאר שכדי לקבל תוכחה כראוי, צריך לשמוע את הקול המשקה את הגן, שהוא קול הצדיק המחבר את הנשמה לשורשה, וממשיך לה חיות וריח טוב; והוא קול הניגון שיתנגן לעתיד לבא [ובכח הצדיק יש לנו כח לקבלו אף עתה בגלות].

ב] אמנם בשביל לבוא לשמוע הקול הזה צריך תפילה. כי בתפילה מתגלה גדולת רחמי ה', וכשאדם מדבק עצמו בתיבות התפילה ואומרם ברחמים ותחנונים בהתקרבות להשי"ת, אזי מתנוצץ בדעתו שהשי"ת מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, ויוצא מכל דרכי הטבע, בבחינה זו של לעתיד לבוא, 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים'. ואז בשעת התפילה שומע את קול הצדיק שמנגן לו את הניגון של האמונה שיתעורר לעתיד לבוא, ועל ידי התגלות הדעת הזה גופא הוא יכול להתפלל ברחמים ותחנונים, כי הדעת מגלה את הרחמנות, וחוזר חלילה.

תפילה בבחינת דין

ג] אך לפעמים אדם רואה שאינו יכול להתפלל ולהשיח ליבו לפני השי"ת, ולחשוב מגדולת רחמי השי"ת, וזה מחמת שאין לו את השפע של הקול המוכיח הראוי, ואזי מאבד את הרחמנות האמיתית על נשמתו, כי היצר הרע מפיל אותו שירחם על הגוף בתאוותיו. ואם נשאר לו מעט רחמנות על נשמתו, אזי גם זה נעשה באכזריות, שמוכיח עצמו לא באופן הראוי, אלא באופן שמחליש נשמתו, וכך מתקלקל הדעת שלו.

וזהו הסיבה שאינו יכול להתפלל, כי תפילה היא רחמים, שמתעוררת מתוך רחמנות על נשמתו, וכיון שנפל לקטנות המוח ולפגם הברית, על כן הסטרא אחרא יונקת חיותה ממנו, ואיננה מנחת אותו להתפלל, ואם כבר מתעורר להתפלל, הוא מתפלל בקטנות עם טענות ושאלות על השי"ת, ואזי הסטרא אחרא בולע את התפילה שלו.

ד] כי יש שלשה חלקי מח, וכשהמח שלם אזי הם נעשים מחיצה פרוסה בפני התאוה הזו, כי נתגלה על ידם ג' חלקי הרחמנות, שהם כנגד ג' תפילות שמתפללים ברחמים ותחנונים, מחמת שהדעת שלם ונקי מניאוף, ויכול להכיר ולהשיג את ה'.

אבל להיפך, כשהדעת נפגם ונופל תאוות ניאוף, אזי אי אפשר להתפלל ברחמים ותחנונים, ואז התפילה היא בחינת דין, שאין מכירים את הרחמים של ה', וכל התפילה נעשית בקטנות גדולה. ואזי הסטרא אחרא בולעת את התפילה ח"ו, כי יניקת הסט"א הוא מקטנות.

ה] וזהו הציור של החיים של אדם, שנכנס לכעין גלגל שאינו יודע איך לצאת, ובמאמר זה רביז"ל מגלה לנו עצה מופלאה איך אפשר לצאת מכל זה, ולהתחיל להרבות בהתבודדות ועבודת ה' - על ידי כח הצדיקים שהם משיגים את מידות הרחמים ופועלים מחילת כל העוונות.

בעל כח גדול

ו] כי כשהתפילה בקטנות, אז צריכים בעל כח גדול שיוכל להתפלל "תפילה בבחינת דין", כמו פנחס כשנלחם במעשה הזימה, שנאמר עליו "ויעמוד פנחס ויפלל" ["שעשה פלילות עם קונו"]; וזהו עיקר עבודת הצדיק ובעיקר בראש השנה - להלחם עם הסטרא אחרא, שיונק חיותו מהניצוצות הקדושים וחלקי האלוקות שהאדם העלים על ידי פגמיו בקדושה, ולהוציא בלעו מפיו של הסטרא אחרא, בסוד הפסוק 'חיל בלע ויקיאנו' שהוא ר"ת חב"ו - השם הקדוש שמברר מהקליפות.

ז] והוא ענין עמוק מאוד איך הצדיק נלחם עמו, אך רביז"ל מגדיר זאת במאמר זו בהגדרה שנוגעת אלינו, שכאשר התפילה היא בקטנות בבחינת דין, אזי צריך בעל כח גדול שילחם עמו, וירד לתוך גרונו, ויעמוד בבית הבליעה שלו, ויגרום לו להקיא את כל חלקי הדעת שבלע, עד שמוציא ממנו גם את עצמות חיותו ממש. והוא הסוד של 'מטה משה' שעל ידו הכניע את פרעה, ומובן שאינו ענין פשוט כלל.

והחלק שלנו בתיקון הזה, הוא שבכח הצדיק יכולים גם אנו לרדת למציאות הזו של התפילה בקטנות, ולעמוד בעקשנות גדולה בתוך מציאות שהסטרא אחרא רוצה לבלוע אותנו ולהפיל ולהחליש אותנו, ועלינו אז לעמוד איתן על מקומנו, להתפלל גם בלי חשק, לבלי להתייאש מהתפילה, ולהמשיך להאמין שכל דיבור ודיבור יקר בעיני ה', ולהמליך את ה' גם במקום הזה, ועל ידי זה יכול הצדיק לעורר סליחה ומחילה על העוונות, בעבודה שהיא למעלה מהשגתנו, עד שהסטרא אחרא מקיא כל הקדושות וחלקי המח שלנו שבלע, ומוציא כל חיותו עד שחוזר המוחין דגדלות בגילוי גדול, שנוכל להתפלל תפילה של רחמים ותחנונים, בסוד עשרה מיני נגינה. [והוא סוד הנסירה שנעשה בראש השנה בכח הצדיק]

וזה היה עבודת פנחס שירד להלחם במעשה הזימה בשליחותו של משה, כי פנחס רומז על השארת אור הצדיק בכל דור ודור, שעל ידי זה הצדיק מתקן את הנשמות - על ידי עבודתו הנשגבה יחד עם העקשנות שלנו לעמוד איתן במקום הדין והנפילה ולבלי ליפול ולהיחלש שם.

וביום הביכורים

תורה נ"ו (ב)

חברותא

פרק ב'

וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד, לִבְלִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ לַהֲנָאָתוֹ וּלְצָרְכּוֹ. שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת אֶצְלוֹ כְּעֶבֶד לְמַלֹּאת תַּאֲוָתוֹ, רַק שֶׁתִּהְיֶה בְּחִינַת הַמַּלְכוּת בִּבְחִינַת בֶּן חוֹרִין. בִּבְחִינַת (קֹהֶלֶת י): "אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵךְ בֶּן חוֹרִין", שֶׁהַמַּלְכוּת יִהְיֶה אֶצְלְךָ בֶּן חוֹרִין, לִבְלִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לַהֲנָאָתְךָ.

וְזֶה בְּחִינַת מָרְדֶּכַי, בְּחִינַת מָר דְּרוֹר (חֻלִּין קל"ט:). שֶׁהַמָּרוּת, הֵינוּ הַמַּלְכוּת, יֵשׁ לָהּ דְּרוֹר וְחֵרוּת, שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לַהֲנָאָתוֹ וּלְצָרְכּוֹ, כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, בִּבְחִינוֹת (עֹבַדְיָה א): "וְהָיְתָה לַה' הַמְּלוּכָה". דְּהֵינוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּלְכוּת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, דְּהֵינוּ לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּכְנָעִים אֵלָיו, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּאִתְגַּלְיָא וּבְאִתְכַּסְיָא. הֵן אִם הוּא מוֹשֵׁל בְּבֵיתוֹ, צָרִיךְ לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ אֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ. וְאִם יֵשׁ לוֹ מֶמְשָׁלָה יוֹתֵר, מָטָל עָלָיו לְהַזְהִיר יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֲנָשִׁים, לְפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ.

א. יש להבין משמעות הזהרה זו שלא להשתמש במלכות להנאתו ולצרכו? ומה משמעות ההגדרה 'כעבד למלאות תאוותו'?

ב. איך אפשר להבין הזהרה זו שלא ישתמש להנאתו וצרכו לענין המלכות שבאתכסיא?

ג. לשם מה הזכיר הפסוק 'והיתה לה' המלוכה'?

ד. מהו משמעות הפסוק 'אשריך ארץ שמלכך בן חורין'?

ה. מהי משמעות ההגדרה למעשה של 'בן חורין'? ואיך הוא קשור לחג השבועות?

ו. למה הזכיר ענין מרדכי?

פרק ב'

א] והנה יש שאדם נופל, ואינו יודע שצריך למלוך על עצמו, וחושב שיכול להקל ולעשות פשרות, אבל על ידי לימוד התורה הוא יוצא מההסתרה ומבין שה' נסתר מאיתו, כי על ידי התורה מתעורר הדעת, ובשביל זה יש להזדרז לקבל את התורה וללומדה בכוונה נכונה של רצון להמליך את ה'.

ולדוגמא, אחד שאינו לומד הלכות שבת, אזי יכול להכשל ח"ו באיסורים, וכאשר לומד ומרענן הזכרון, אזי מתחדש אצלו זכרון המלכות, שהנה יודע היטב מה מוטל עליו לעשות בכדי להמליך את ה', בלא להיות בריבוי אור, אלא יכול להתחדש בקיום המלכות. וכמו כן בלימוד ספרי צדיקים שמחדש בכל עת זכרון המלכות בכמה וכמה פרטים, איך למלוך על עצמו, ולהמליך את ה' עליו.

ב] וזהו הכח שיש בתורה הקדושה, אשר יש בה כח הצמצום. כי אי אפשר ללמוד את כל התורה בבת אחת, אלא בכל יום יש איזה חלק בתורה שאדם לומד, גמרא שולחן ערוך זוהר ושאר ספרי צדיקים, ובכל יום מה שאדם זוכה לחטוף כמה שיעורים בתורה, כך יש בו כח להחיות את אותו היום, ובזה ממשיך אריכות ימים למלכות שלו, והיינו שמחדש החיות בתפקיד היומי שיש לו בעולם.

ג] כי למעשה אנו חיים בהסתרה גדולה, וככל שמתרחקים מקריאת התורה, כך אין רואים גדולת ה', ואת הניסים ונפלאות שהיה ביציאת מצרים, להבין שהכל מאת ה'. כי עבר ושנה נעשה לו כהיתר, ונופל מהמלכות שלו, אינו מבין מה רוצים ממנו, ונדמה לו שרק רוצים לקחת לו את המלכות והחיות שלו. והכל מחמת שאינו לומד תורה בכוונה הנכונה, לעורר הקבלת התורה בקולות וברקים, ועל כן אנו רחוקים מהדעת הזה.

ד] ועל זה התנבא משה לפני הסתלקותו ואמר שיהיה זמן של הסתרה "ואנכי אסתר אסתיר וכו'" שלא רק שהשי"ת יהיה נסתר מאתנו, אלא יהיה נסתר המציאות שיש בכלל איזה דבר שנסתר מאתנו, עד כדי כך שלא יתעוררו לחפש ולבקש המלכות.

אלא שלכן אנו סופרים נ' יום, לבוא ליום מתן תורה, אשר בו מאיר אור הרחמים הגדולים, אשר על ידו נבוא למלכות האמיתי שלנו, לקבל את התורה, שיתן לנו הכח לגלות את כל ההסתרות. והוא התגלות התורה - אור בהיר - כח של חכמה עלאה, רחמים עליונים המתגלים בכל שנה ושנה.

תורה נ"ז (ב)

חברותא - המשך

וְצָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ אֲרִיכוּת יָמִים לְתוֹךְ הַמַּלְכוּת, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בִּבְחִינוֹת (פְּסָחִים פ"ז:): 'הַרְבָּנוּת מְקַבֶּרֶת אֶת בְּעָלֶיהָ'. כִּי כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, הוּא בְּחִינַת צוֹפֶה, שֶׁמְּטָל עָלָיו לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ אֶת הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵם מִשְּׁרָשׁוֹ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינַת מַלְכוּת עֲלֵיהֶם. וְאִם הוּא מַזְהִיר וּמוֹכִיחַ אוֹתָם, אֲזַי הוּא עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ, וּמַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל ג): "צֹפֶה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְכו', וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְלֹא שָׁב מֵרִשְׁעוֹ וְכו', הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְאַתָּה אֶת נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ". אֲבָל אִם אֵינוֹ מַזְהִיר וּמוֹכִיחַ אוֹתָם, אֲזַי הָעֹנֶשׁ עָלָיו (כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם), וְעַל כֵּן 'הַרְבָּנוּת מְקַבֶּרֶת אֶת בְּעָלֶיהָ'. וְעַל - כֵּן צָרִיךְ לִרְאוֹת לְהַמְשִׁיךְ אֲרִיכוּת יָמִים לְתוֹךְ הַמַּלְכוּת, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּרְאֶה שֶׁיּוּכַל לְהַזְהִיר וּלְהוֹכִיחַ אוֹתָם:

א. יש להבין משמעות הענין של 'להמשיך אריכות ימים'?

ב. מה פירוש המשנה 'הרבנות מקברת בעליה' ואיך מבאר זאת רביז"ל והאם שני הפירושים עולים בקנה אחד?

ג. מהו ענין ה'צופה' ולמה מכנה אותו בשם צופה ולא 'מלך'?

ד. למה היה צריך להזכיר פסוק זה של 'צופה נתתיך'?

ה. למה רביז"ל מדגיש הענין שאם הוכיח הוא הציל את נפשו, וכי אנו מחפשים תירוץ להפטר מעונש, או שבאמת רוצים לעזור לשני?

תשובות לפרק א'

השאלות נועדו לעורר לב הלומדים לחפש ולפשפש בדברי רבינו, ולמצוא כל אחד את הפירוש האישי שלו בדברי רבינו, כפי האמת וכפי רצון רבינו.

התשובות המופיעות כאן, הם 'בדרך אפשר' בלבד, ולא על חשבון או במקום החיפוש האישי.

פרק א'

[א] כִּי יֵשׁ בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּחִינַת מַלְכוּת.

א] מה פירוש המושג 'לכל אחד מישראל יש בחינת מלכות'?

בפשטות הכוונה שיש לו בחינה שנתנו לו שלטון להיות מלך ושולט על משהו.

ובעומק יותר מובן שכל יהודי יש לו חלק ומושרש בספירת המלכות, כי ספירת המלכות פירושו המידה שה' מנהיג את העולם בפועל, ומשם באים נשמות ישראל, שנחצבנו משם וירדנו בשביל להמליך את ה', ולכן גם קבלנו חלק מהמלוכה הזו שקבלנו שלטון על אחרים או על עצמנו בשביל להמליך את ה'. אלא שפעמים נפל המלכות הזה שלכן רואים שחיות האדם הוא למלוך ולשלוט ולהוציא לפועל רצונות שלו.

ואינו מדבר כאן רק על הנהגה של מלך אלא מדבר בעיקר על שותפות במציאות מלכות ה' בעולם, והוא יסוד חשוב בכל המשך המאמר.

ב] היכן למעשה מתבטא המלוכה של כל אחד, האם רק על בני אדם אחרים, או גם על מצבים שלו [וכי כל המכוון של כל תורה זו הוא ללמד איך להוכיח אחרים]?

כפי המבואר בהמשך התורה, שעיקר המלכות הוא לגלות מלכות ה' בתוך הסתרה שבתוך הסתרה, מקומות של עצבות וכעס ואכזריות, ומחלוקת.

ג] למה כל כך חשוב לדעת ידיעה זו שיש לכל אחד מלכות, והאם באמת כל קבלת התורה עומד על הגדרה זו של 'מלכות', והרי בפשטות קבלת התורה הוא לקבל על עצמו עול עבדות ה' (עיין סוף התורה בביאור הפסוק 'וביום הביכורים')?

את הביאור האמיתי נראה בהמשך התורה. ובינתיים נראה הכוונה להבין מהו עבדות ה', שהכוונה להיות חלק ממלכות ה', ושבאמת יש לנו הכח להוציא לפועל דברים ולשלוט כאן על אחרים ועל עצמנו בבחירה שלנו.

כי ברור שאנו עבדים אבל הגישה צריך להיות שאנו שותפים להמלכת ה', לגשת בהגדרה אחרת....

ובעצם בתיבה זו מרים רבינו את הנפש לידע כח בחירתו ומהו קבלת התורה, וכמו שכתוב בהמשך התורה 'מדוע אתה דל בן המלך', כלומר למה אתה חולה תתחזק אתה בן מלך, מה אתה מפחד מכל הנסיונות שלך, הם הרי באו בשבילך ממש שתתחזק למלוך עליהם, השי"ת עשה את ההסתרות האלו בשבילך, ואל תבהל למה הם באים עליך.

ולכן נקרא מאמר זה בשם 'וביום הביכורים', ובסוף המאמר מזכיר רביז"ל את הפסוק 'אף אני בכור אתנהו עליון לכל מלכי ארץ' שפסוק זה הוא בעצמו ההתחדשות של קבלת התורה, שמקבל מחדש המלוכה.

ד] לכל מושג יש גם את ההיפך שלו בצד הסטרא אחרא שהוא 'זה לעומת זה'. ולכן חשוב מאוד לדעת להגדיר כאן מהו ההיפך מהמלכות שיש לכל אחד, בכדי שנבין היטב מהו המלכות דקדושה שיש לכל אחד [עיין בהמשך התורה אות ה' בענין 'מלכות דסט"א']?

ההיפך של מלכות דקדושה הוא מלכות דסט"א שרוצה לצבור ממון ולהצליח, והוא היפך המלכות דקדושה אשר הוא ביטול לה' ורצון שה' יצליח, וכמו שיתבאר בהמשך בענין השרי עשרות.

וְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, כֵּן יֵשׁ לוֹ בְּחִינוֹת מַלְכוּת. יֵשׁ שֶׁהוּא שׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ, וְיֵשׁ שֶׁהוּא מוֹשֵׁל בְּיוֹתֵר, וְכֵן יֵשׁ שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל הָעוֹלָם, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ. בְּבְחִינוֹת: "שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרוֹת" (שְׁמוֹת י"ח):

ה] למה חוזר ומדגיש שכל אחד מושל 'לפי בחינת המלכות שיש לו', די לומר שכל אחד מושל באופן אחר?

בזה מסדר העיקר שכל אחד מלכותו הוא רק משורש מלכותו ית', שעיקר מידת המלכות הוא מידת המלכות של ה' שמושל בעולם, וכל אחד יש לו חלק בזה, לגלות מלכות ה', וכל מלכותו הוא רק לפי החלק שהוא מושרש במידת מלכותו.

ו] למה הביא הפסוק 'שרי אלפים ושרי מאות', וכי רק בשביל ללמד שיש כמה דרגות של מלוכה, או שמא רוצה ללמד אותנו עצה למעשה בפסוק זה, באיזה אופן צריכה להיות המלוכה של כל אחד, בביתו ועל חבריו [שהרי פשטות הכתוב מדבר על שרי אלפים שהם בעצמם ממונים על השרי מאות]?

המלכות שיש לכל אחד שזה מושל בביתו וזה על כל העולם הם לא שני מלוכיות נפרדים, אלא צריך תמיד לקבל הכח למלוך ממי שלמעלה ממנו, כי ראש כל המנהיגים הוא משה רבינו ויש לנו לקבל ממנו הכח למלודל ולשוט, וכך אפשר להצליח בחינוך וכו' כאשר זוכר שהוא סך הכל שליח וחלק ממערכת שלמה שבאה לגלות מלכות ה'.

ז] לכאורה הפסוק מונה תחילה השרים הגדולים הממונים על השרים הקטנים, ואילו רביז"ל מונה תחילה הקטן שמושל רק על ביתו, ואחר כך הגדול שמושל על כל העולם?

אולי ושמא יש כאן רמז נפלא כי בפסוק אומר זאת למשה, שיתחיל מהגדול לקטן, וכאן רבינו מדבר אלינו שנזכור שאנו הקטנים צריכים בהכרח לקבל מהגדול.

ורואים גם בפסוק שהשרים האלו היו צריכים להיות נקיים באמת לא שונאי בצע וכו'. והוא הקשר להמשך המאמר בענין שצריך שהמלכות תהיה נקייה וכו'.

וּבְחִינוֹת הַמַּלְכוּת הַזֹּאת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד, הִיא בְּאַתְגַּלְיָא וּבְאַתְכַּסְיָא. בְּאַתְגַּלְיָא, הַיְנוּ הַמֶּמְשָׁלָה שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים בְּאַתְגַּלְיָא, כְּפִי בְּחִינַת הַמַּלְכוּת שֶׁלּוֹ כַּנַּ"ל. וּבְאַתְכַּסְיָא הוּא, כִּי גַּם יֵשׁ לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ בְּחִינַת מַלְכוּת בְּאַתְכַּסְיָא. דְּהַיְנוּ שֶׁאַף שֶׁבְּאַתְגַּלְיָא נִרְאֶה שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם מֶמְשָׁלָה עַל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים, עִם כָּל זֶה בְּאַתְכַּסְיָא וּבְהֶעְלֵם גָּדוֹל, הוּא מוֹשֵׁל עַל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים. כִּי נִשְׁמָתָם הֵם תַּחְתָּיו, וְנִכְנָעִים תַּחְתָּיו. וְגַם זֹאת הַבְּחִינָה שֶׁל מַלְכוּת בְּאַתְכַּסְיָא, הִיא לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ בִּבְחִינַת: "שָׂרֵי אֲלָפִים, וְשָׂרֵי מֵאוֹת" וְכו':

ח] למה חשוב לנו לדעת שיש מושג של מלכות באתכסיא, אם ממילא אין אנו יודעים מי הם אותם נשמות שאנו מושלים עליהם?

א] בפשטות מובן מהמשך המאמר, שרוצה לגלות את הידיעה הזו שבאמת כל אחד יש לו ממשלה גם באתכסיא, והיות שבאמת אינו יודע יש לו ללמוד תורה ולקרות את חי החיים בשביל שיתגלה אצלם הידיעה.

ב] יש לנו לדעת שגם עלינו יש מי שמושל באתכתסיא, וצריכים אנו לקבל ממנו, והוא מה שאמרנו בבחינת שרי עשרות וכו', שצריך לקבל הכח לגלות המלכות ה' מאותו אחד שמושל עלינו באתכסיא.

ג] יש בזה גם חיזוק עצום לאחד שרוצה למשול בביתו, שיש לו גם השפעה בכיסוי והעלמה, ואדרבא אם אינו מצליח בגילוי, הרי שיש לו להתחזק בעצה של התורה בהמשך, כדי שיהיה לו באמת ההשפעה.

ד] עיקר המלכות הוא לגלות מלכות ה' לעצמו במקומות של ההסתרה שלו שזהו ההקדמה לכל התורה הזו, שיש לגלות מלכות ה' במחלוקת ונפילות וכו', ועל זה אומר שיש לו גם חלק במלכות במקומות אלו שכביכול יש לו ההרגשה שאין לו שליטה שם, ועל זה מגלה שידע שגם שם צריך לגלות מלכות ה', באתכסיא על ידי העצה שיתגלה בהמשך התורה.

ט] האם יש דגש מיוחד בלשון שנוקט שיש ממשלה 'בהעלם גדול'?

לכאורה מרמז בזה על המשך התורה לענין של הסתרה שבתוך הסתרה, שצריך לגלות שם ממשלה, וכמובא בתשובה הקודמת אות ד'.

וְיֵשׁ אֶחָד שֶׁבְּאַתְגַּלְיָא אֵין לוֹ שׁוּם מֶמְשָׁלָה, וְאַף עַל פִּי כֵּן בְּאַתְכַּסְיָא וּבְהֶעְלֵם גָּדוֹל, הוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל הַדּוֹר, וַאֲפִלּוּ עַל כָּל צַדִּיקֵי הַדּוֹר. כִּי כָּל נִשְׁמוֹתֵיהֶם הֵם כֻּלָּם תַּחַת מֶמְשַׁלְתּוֹ וּמַלְכוּתוֹ, וְכֻלָּם נִכְנָעִים וּכְפוּפִים אֵלָיו. רַק שֶׁהוּא בְּהֶעְלֵם גָּדוֹל, בִּבְחִינוֹת (מַלְאָכִי א): "בְּכָל מָקוֹם מֻקְטָר וּמֻגָּשׁ לִשְׁמִי". שֶׁאַף שֶׁהֵם עוֹבְדִים עֲבוֹדַת - אֱלִילִים, עַל כָּל זֶה בְּהֶעְלֵם גָּדוֹל הֵם כֻּלָּם נִכְנָעִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְעוֹבְדִים אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, רַק שֶׁהוּא בְּהֶעְלֵם גָּדוֹל. כָּמוֹ כֵּן זֹאת הַבְּחִינָה שֶׁל מַלְכוּת בְּאַתְכַּסְיָא, שֶׁאַף שֶׁבְּאַתְגַּלְיָא אֵין לוֹ שׁוּם מֶמְשָׁלָה, עִם כָּל זֶה בְּהֶעְלֵם גָּדוֹל, הוּא מוֹלֵךְ עֲלֵיהֶם, וְהֵם כֻּלָּם תַּחְתָּיו וְנִכְנָעִים אֵלָיו:

יא] למה כל כך חשוב לדעת שיש אחד שמושל על כולם, בפרט אם הוא רק באתכסיא?

בפשטות מגלה כאן כוחו של הצדיק שדבוק במלכות ה', וכולם צריכים לקבל ממנו את הכח בשביל להשתמש במלכותם כדוגמת השרי אלפים, ולא שח"ו הם נעשים מלכים בפני עצמם, וכמו שמגלה בהמשך התורה בענין מרדכי שמתהלך בחצר בית הנשים.

ובזה מונח גם חיזוק עצום בענין האדם שיזכור שגם בעת שאין מרגיש את הצדיק, יזכור שהצדיק מושל עליו באתכסיא ותמיד הולך בחצר בית הנשים.

יב] מה הפירוש 'בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי'?

שגם העכו"ם עובדים האלילים מחמת שקשה להם להאמין בהשגחת ה', אבל מאמינים הם בה' שהוא אלהא דאלהיא, ולכן בהעלם גדול הם עובדים את ה'.

יג] מה הדימוי של עבודת אלילים לבין אלו שמקבלים באתכסיא מהצדיק?

כי זה הגילוי שמתגלה כאן שהצדיק בעצמו מגלה בהסתרה שבתוך הסתרה בהעלם שגם שם עובדים את ה', וזה בעצמו ממשלתו. ולכן כל כך חשוב לנו לדעת הסוד הזה, של אתכסיא שאפילו שאין לנו ממשלה בכל מיני מקומות של פרנסה ומחלוקת וכו', הרי שיש לנו לזכור שבהעלמה גדולה יש לנו ממשלה, ואנו צריכים למצוא את האלקות שיש בכל מקום, כל אחד לפי בחינות ממשלתו, ולכן מדגיש שוב שהכל צריך לקבל מאותו צדיק כי בפשטות היינו אומרים שצריך לראות איך אין אלקות שם ח"ו.

וזה דומה לענין של השרי עשרות ומאות, שצריך לקשר כל דבר לשורש.

לתרומות חייגו: 0527163203, או הפקידו לחשבון: 25864, בנק מרכנתיל דיסקונט, (בנק 17) סניף 735, ע"ש נעשה ונשמע